

УДК: 657.6

*Ольга Лубенченко, к.е.н., доц.
(доцент каф. «Облік і аудит», Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

*Олександра Лаптева
(магістр, Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Мале підприємство є невід'ємною складовою будь-якої ринкової системи господарювання, незалежно від рівня її розвитку. Одним із перспективних напрямів створення конкурентно-ринкового середовища є розвиток малого підприємництва. Цілком очевидно, що успіх ринкових перетворень великою мірою визначатиметься тим, як вдасться реалізувати потенціал малого підприємництва, цього динамічного сектору економіки. У статті визначено критерії віднесення суб'єктів господарювання до суб'єктів малого бізнесу згідно чинного законодавства. Виявлено, що організація бухгалтерського обліку суб'єктів малого бізнесу відрізняється від організації обліку інших підприємств. В даній праці розроблено наказ про облікову політику підприємства, розглянуто його основні елементи та певні вимоги до її формування, мету облікової політики, визначені обов'язки керівника, головного бухгалтера, строки проведення інвентаризації на підприємстві та складання річної фінансової звітності, вартісний критерій віднесення об'єктів до основних засобів, механізм суми резерву дебіторської заборгованості. Обраний метод амортизації основних засобів, визначено метод оцінки вибуття запасів, рівні суттєвості облікової інформації, строки зберігання архівних документів, вимоги, щодо їх зберігання. Розглянуті особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу.

Ключові слова: бухгалтерський облік, малий бізнес, суб'єкти малого підприємництва, спрощена система обліку, облікова політика, спрощений план рахунків.

© Лубенченко О., Лаптева О., 2016

*Ольга Лубенченко, к.э.н., доц.
(доцент каф. «Учет и аудит», Государственный экономико-технологический университет транспорта)*

*Александра Лаптева
(магистр, Государственный экономико-технологический университет транспорта)*

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЕЕ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ

Малое предприятие является неотъемлемой составляющей любой рыночной системы хозяйствования, независимо от уровня ее развития. Одним из перспективных направлений создания конкурентно-рыночной среды является развитие малого предпринимательства. Вполне очевидно, что успех рыночных преобразований во многом будет определяться тем, как удастся реализовать потенциал малого предпринимательства, этого динамичного сектора экономики. В статье определены критерии отнесения субъектов в хозяйствования к субъектам малого бизнеса. Установлено, что организация бухгалтерского учета субъектов малого бизнеса отличается от организации бухгалтерского учета других предприятий, такие отличия учитываются в приказе о учетной политике. В данной работе был разработан приказ об учетной политике предприятия, рассмотрены его основные элементы, и определенные требования к ее формированию, цель учетной политики, определены обязанности руководителя, главного бухгалтера, сроки проведения инвентаризации на предприятии и составления годовой финансовой отчетности, стоимостный критерий отнесения объектов к объектам основных средств, механизм суммы резерва дебиторской задолженности. Выбран метод амортизации основных средств, определен метод оценки выбытия запасов, уровень существенности учетной информации, сроки хранения архивных документов, требования, предъявляемые к их хранению. Рассмотрены особенности организации учета на предприятиях малого бизнеса.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, малый бизнес, субъекты малого предпринимательства, упрощенная система учета, учетная политика, упрощенный план счетов.

*Olga Lubenchenko, Ph.D., associate professor
(associate professor of department «Accounting and auditing», State Economy and Technology University of Transport)*

*Oleksandra Laptieva
(master, State Economy and Technology University of Transport)*

THE ARRANGEMENT OF ACCOUNTING AT THE SMALL BUSINESS ENTERPRISES AND ITS IMPROVEMENT

Small business is an essential component of any market economic system, regardless of its level of development. One of the promising areas create competitive market environment is the development of small business. It is clear that the success of

market reforms is largely determined by the way will be able to realize the potential of small business in this dynamic sector. There are defined the criteria what refer economic subjects to small business ones in this article. It was established that the book keeping arrangement of the small business subjects differs from the book keeping arrangement of the other enterprises ones; such differences are considered in the Order About Accounting Policy. In this work formulated the Order About Accounting Policy of the enterprise as the subject of small business and certain requirements for its formation, its principal particulars such as the accounting policy target, identified supervisory duties and general accountant ones, timing of inventory at the plant and preparation of annual financial statements value norm of the referring objects to the permanent assets, movement of the allowance receivables. Chosen the method of the amortization of the permanent assets; it was defined the method of the evaluation of retirement reserves, the materiality level of the accounting information, the period of storing the archival documents, and the claims on their keeping. The features of accounting to small businesses.

Keywords: small business, small enterprises subject, simplified accounting system, accounting policy, simplified chart of accounts.

Постановка проблеми. Суб'єкти малого підприємництва є складовою бізнесу в Україні і світі. Діяльність малих підприємств, як сегмента господарського механізму економіки України, регулюється низкою законів і підзаконних актів. За законодавством України суб'єкти малого підприємництва це:

- фізичні особи, зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності;
- юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного доходу не перевищує суму еквівалентну 10 мільйонам євро [1].

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. І суб'єкти малого підприємництва не є винятком. Бухгалтерський облік є базою для прийняття управлінських рішень менеджментом, власниками, тому процес його організації потребує подальших досліджень і вдосконалень.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Питанням організації та вдосконалення бухгалтерського обліку присвячені праці таких вітчизняних учених, як: Ю.Д. Малярєвського, Ю.С. Горайнової [2], І.О. Гури [3], Ф.Ф. Бутинця [4], Н.М. Ткаченка [5], М.Т. Білухи [6], В.П. Завгороднього [7]. З огляду на впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), процес дослідження бухгалтерського обліку є безперервним і необхідним.

Мета статті полягає у дослідженнях основних аспектів організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ознайомившись з даними про діяльність малих підприємств, можна сказати, що їхня кількість в Україні, порівняно з іншими розвиненими країнами, досі незначна, проте тенденції їх розвитку свідчать про можливість розширення сфери малого бізнесу. Сектор малого бізнесу України характеризується різноманітністю підприємств за формами власності та характером підприємницької діяльності.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дав перелік основних дій та процедур щодо організації обліку на підприємстві, а саме:

- бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації;
- питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів;
- відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства і установчих документів.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідально до законодавства та установчих документів. Такою посадовою особою зазвичай є директор. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації. Форми організації бухгалтерського обліку представлені на рис. 1 [8].

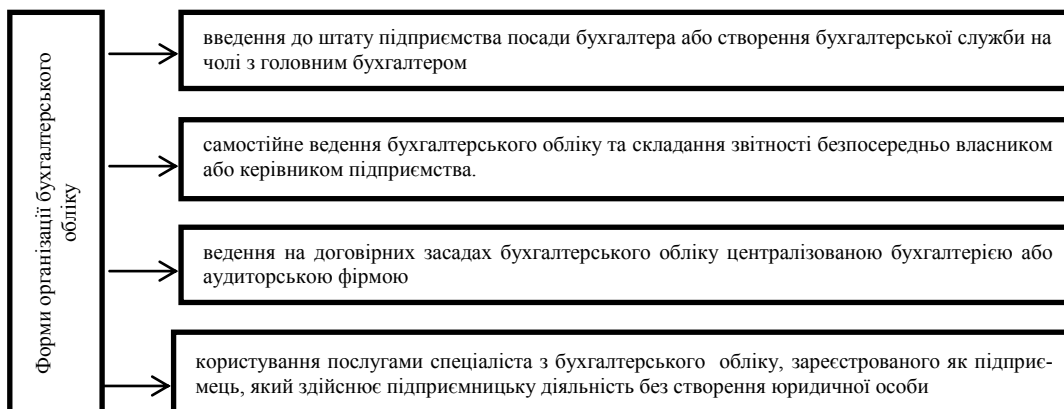

Рис. 1. Форми організації бухгалтерського обліку

Дії управлінського персоналу згідно до Закону «Про бухгалтерський облік в фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 – 996–XIV, щодо організації бухгалтерського обліку представлено на рис. 2.

Першим кроком в створенні системи бухгалтерського обліку на підприємстві є певні вимоги до формування облікової політики, які, викладено у відповідному наказі. Перелік питань, на яких має бути зосереджено увагу облікового персоналу в наказі про облікову політику представлені на рис. 3[10].

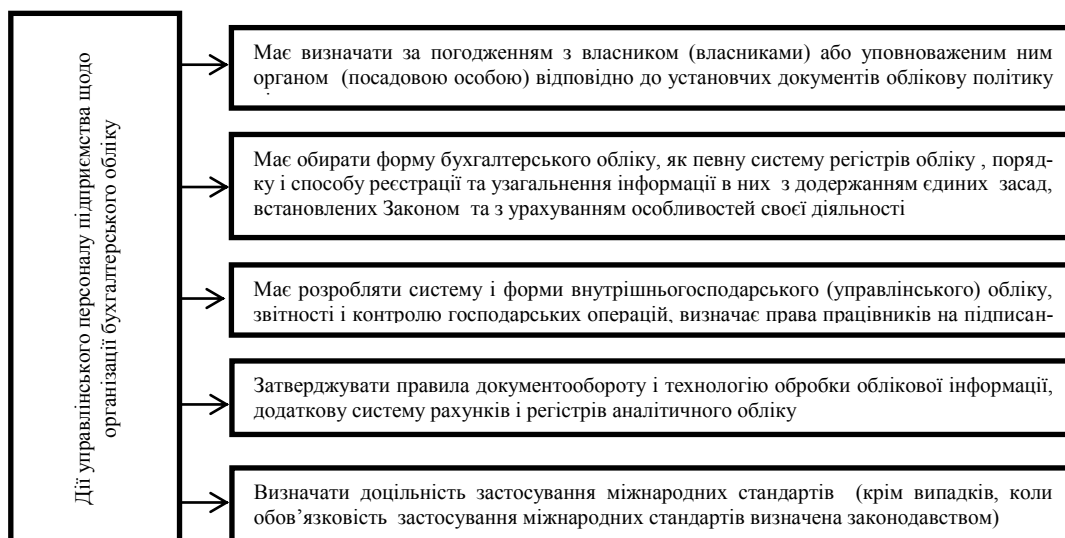

Рис. 2. Дії управлінського персоналу щодо організації ведення бухгалтерського обліку

На підставі Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємств, які затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635 розроблено наказ про облікову політику для ТОВ АФ «Бухгалтер – Лугань» – суб'єкта малого підприємництва, що звітує згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва [9, 10].

В наказі визначено :

- метою облікової політики є забезпечення одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень;
- керівник підприємства зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Обов'язки головного бухгалтера представлені на рис. 4.

Головний бухгалтер розробляє робочий план рахунків для підприємства.

Розробляючи робочий план рахунків, головний бухгалтер має керуватися такими принципами:

- а) легітимності (відповідність нормативним документам з питань бухгалтерського обліку);
- б) повнота охоплення (суцільне охоплення операцій фінансово-господарської діяльності та їх відбиття у обліку);
- в) аналітичність (розкриття інформації у відповідних до потреб управління межах);
- г) зручність (логічність побудови).

В наказі про облікову політику визначено, що підприємство здійснює бухгалтерський облік результатів своєї роботи, веде статистичну звітність і подає її в установленому обсязі органам державної статистики, податковим та фінансовим органам.

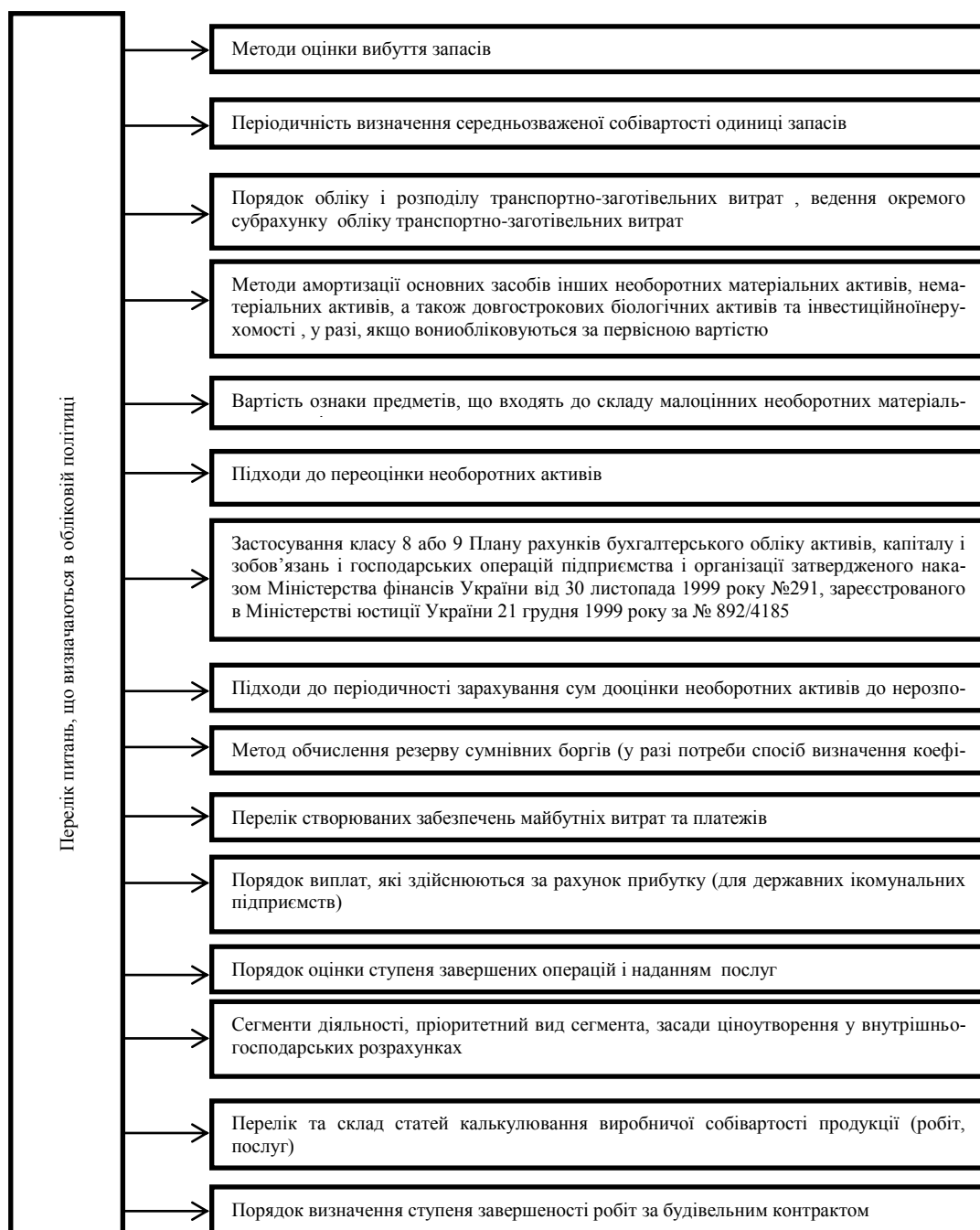

Рис. 3. Перелік питань, що визначаються в обліковій політиці

З метою забезпечення повноти та достовірності відображення даних у річній фінансовій звітності, керуючись Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879, Порядком подання фінансової звітності, затвердженим постано-

вою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419, а також іншими нормативними документами, що регулюють проведення інвентаризації та складання річної фінансової звітності, для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємство зобов'язано проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка станом на кінець звітного року. Склад постійно діючої інвентаризаційної комісії встановлюється наказом керівника. Проводити інвентаризацію активів і зобов'язань щороку перед складанням річної фінансової звітності станом не пізніше 31 грудня звітного року, за який складається фінансова звітність. Інвентаризація основних засобів здійснюється раз на 2 роки [8, 11, 12].

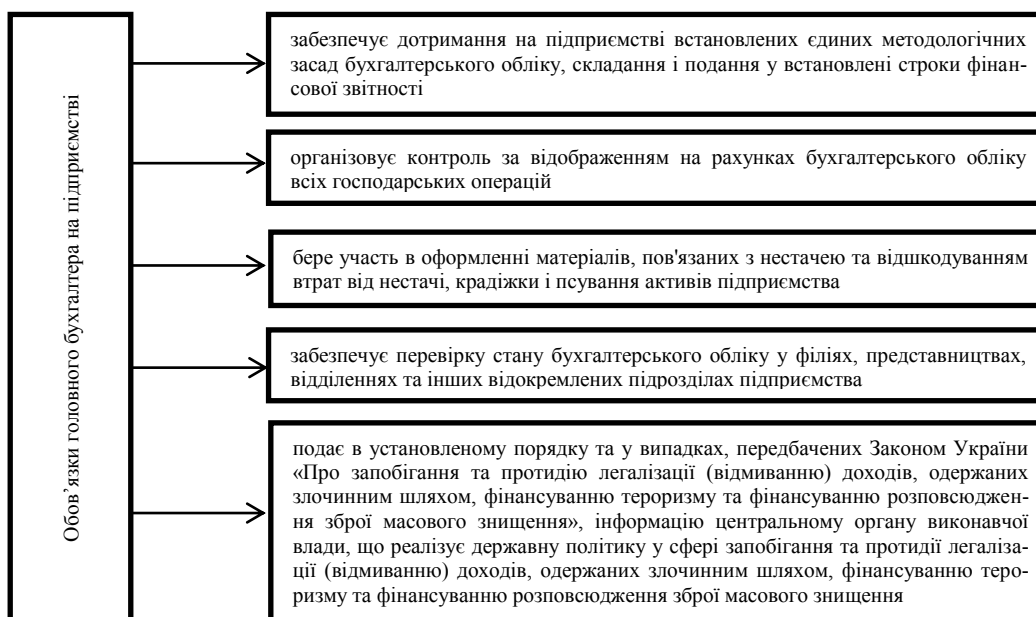

Рис. 4. Обов'язки головного бухгалтера на підприємстві

Підприємство має вести податковий облік та подавати податкову звітність згідно з Податковим кодексом України. Вести бухгалтерський облік згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996, та затвердженими Міністерством Фінансів України положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [8, 16].

Основними засобами визнавати активи, якщо очікуваний термін їх корисного використання (експлуатації), більше року (або операційного циклу, якщо він більше року), а вартісна оцінка дорівнює 6000 грн. Для основних засобів встановлюється прямолінійний метод нарахування амортизації. Стосовно запасів, то вони визнаються активом, якщо існує імовірність того, що фірма отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид), придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс фірми за первісною вартістю.

Первісна вартість запасів визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [13].

При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продажу та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за методом ФІФО.

Стосовно резерву сумнівних боргів, то він розраховується лише для тієї частини дебіторської заборгованості, щодо якої виконуються одночасно такі умови:

- заборгованість є фінансовим активом, тобто виникла внаслідок звичайної господарської діяльності (до цієї категорії не входять набута заборгованість і заборгованість, призначена для продажу);

- заборгованість не віднесена до безнадійної.

Механізм розрахунку суми резерву викладено в п. 8 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [14]. Отже, сума резерву сумнівних боргів визначається за методом абсолютної суми сумнівної заборгованості. Суму резерву сумнівних боргів формувати виходячи з платоспроможності окремих (конкретних) дебіторів. Резерв сумнівних боргів створюється на підставі результатів проведеної наприкінці року інвентаризації дебіторської заборгованості підприємства. Величина резерву визначається по кожному сумнівному боргу залежно від фінансового стану (платоспроможності) боржника і оцінки ймовірності погашення боргу повністю або частково. Якщо до кінця року, наступного за роком утворення резерву сумнівних боргів, цей резерв не буде використаний в будь-якій частині, то невитрачені суми приєднуються до прибутку відповідного року.

Для кількісної оцінки суттєвості в обліковій політиці використовується таке поняття, як поріг суттєвості. Поріг суттєвості – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації. Для визначення суттєвості окремих об'єктів обліку, що належать до активів, зобов'язань і власного капіталу підприємства, за орієнтовний поріг суттєвості приймається величина у 5 % від підсумку відповідно всіх активів, всіх зобов'язань і власного капіталу. Для визначення суттєвості окремих видів доходів і витрат порогом суттєвості буде величина, що дорівнює 2 % чистого прибутку (збитку) підприємства.

Об'єктами застосування суттєвості є:

- діяльність підприємства в цілому;
- окремі господарські операції та об'єкти обліку;
- статті фінансової звітності.

Щодо архіву підприємства, то строки зберігання архівних документів у зазначених архівних установах визначаються договором, укладеним засновником з власником документів або уповноваженою власником особою, з урахуванням мінімальних строків зберігання документів, визначених відповідно до законодавства. Договором визначається також місцеподальшого зберігання документів у разі ліквідації зазначених архівних установ. Дотримання строків зберігання архівних документів, вимог щодо умов їх зберігання, порядку ведення обліку та доступу до документів Національного архівного фонду контролюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері архівної справи і діловодства або уповноваженою ним архівною установою. Таким чином, в наказі про облікову політику висвітлені всі її елементи.

Висновки та пропозиції. Система організації обліку в малих підприємствах у виконанні певних її елементів суттєво відрізняється від організації обліку решти підприємств, оскільки на неї впливають специфічні фактори та умови їх діяльності. Керівництво повинно чітко формувати уявлення про цілі, завдання та стратегію

діяльності підприємства, проводити своєчасний аналіз відповідно до змін зовнішнього і внутрішнього середовища та на його основі приймати рішення для забезпечення успіху бізнесу. Авторами було розроблено наказ про облікову політику підприємства, розглянуто його основні елементи, а саме: мету облікової політики, обов'язки керівника, головного бухгалтера, вартісний критерій віднесення об'єктів до основних засобів, метод амортизації основних засобів визначено метод оцінки вибуття запасів, рівні суттєвості облікової інформації, строки зберігання архівних документів, вимоги, щодо їх зберігання. Отже, облікова політика є важливим інструментом організації бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Її розробка та прийняття кожним підприємством сприяє поліпшенню бухгалтерського обліку, зміцненню його правової основи і забезпечує належну інформацію про ефективність роботи кожної господарської одиниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні* [Електронний ресурс]: закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI \Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
2. *Маларевський Ю. Д., Ю. С. Горяїнова Ю. С.* Конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.0330509 «Облік і аудит» – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 200 с.
3. *Гура І. О.* Облік видів економічної діяльності : Навч. посібн. / К – Знання, 2004. – 541
4. *Бутинець Ф.Ф.* Теорія бухгалтерського обліку. Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». – 4-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2013. – 440 с.
5. *Ткаченко Н.М.* Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – К.: Алерта, 2006. – 1080 с
6. *Білуха М.Т.* Теорія бухгалтерського обліку. Підручник. – К.: ЗАТ «Київська книжкова фабрика», 2000. – 692 с.
7. *Завгородній В.П.,* «Бухгалтерський облік, контроль і аудит в системі управління підприємством», Київ «Ваклер ДИ-КСИ», 1997р.
8. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні* [Електронний ресурс]: закон України від 16 липня 1999 р. – 996-XIV \Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-1417>
9. *Про затвердження методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України*[Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р № 635– Режим доступу :<http://dtkt.com.ua/show/2cid010244.html>
10. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства»* [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 XIV \Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
11. *Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань*[Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879\Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
12. *Порядок подання фінансової звітності*[Електронний ресурс]: постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 419\Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>
13. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»* [Електронний ресурс]:наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246\Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
14. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»* [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237\Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
15. *Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій із змінами,* [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 18.06.2015 № 573\Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
16. *Податковий Кодекс України із змінами і доповненнями* [Електронний ресурс]: закон України від 23.12.2010 № 2856-VI. – Режим доступу :<http://www.interbuh.com.ua/normative/pku.html>

REFERENCES

1. *Pro rozvitok ta derzhavnu pidtrimku malogo i serednogo pidpriemnitstva v Ukraini* [Elektronniy resurs]: zakon Ukraini vid 22 bereznya 2012 r. № 4618-VI \Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
2. *Malyarevskiy Yu. D., Yu. S. Goryaynova Yu. S.* Konspekt lektsiy dlya studentiv napryamu pidgotovki 6.0330509 «Oblik i audit» – H. : VD «INZhEK», 2008. – 200 s.
3. *Gura I. O.* Oblik vidiv ekonomichnoyi diyalnosti : Navch. posibn. / K – Znannya, 2004. – 541
4. *Butinets F.F.* Teoriya buhgalterskogo obliku. Pidruchnik dlya studentiv vuziv spetsialnosti 7.050106 «Oblik i audit». – 4-te vid., dop. i pererob. – Zhitomir: ZhITI, 2013. – 440 s.
5. *Tkachenko N.M.* Buhgalterskiy finansoviy oblik, opodatkovannya i zvitnist: Pidruchnik. – K.: Alerta, 2006. – 1080 s
6. *Biluha M.T.* Teoriya buhgalterskogo obliku. Pidruchnik. – K.: ZAT «Kiyivska knizhкова fabrika», 2000. – 692 s.
7. *Zavgorodniy V.P.*, «Buhgalterskiy oblik, kontrol i audit v sistemi upravlinnya pidpriemstvom», Kiyiv «Vakler DI-KSI», 1997r.
8. *Pro buhgalterskiy oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini* [Elektronniy resurs]: zakon Ukraini vid 16 lipnya 1999 r. – 996–XIV \Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-1417>
9. *Pro zatverdzhennya metodichnih rekomendatsiy shchodo oblikovoyi politiki pidpriemstva ta vnesennya zmin do deyakih nakaziv Ministerstva finansiv Ukraini* [Elektronniy resurs]: nakaz Ministerstva finansiv Ukraini vid 27 chervnya 2013 r № 635– Rezhim dostupu : <http://dtk.com.ua/show/2cid010244.html>
10. *Polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 25 «Finansoviy zvit sub'ekta malogo pidpriemnitstva»* [Elektronniy resurs]: nakaz Ministerstva finansiv Ukraini vid 25.02.2000 № 39 XIV \Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
11. *Polozhennya pro inventarizatsiyu aktiviv ta zobov'yazan* [Elektronniy resurs]: nakaz Ministerstva finansiv vid 02.09.2014 r. № 879\Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
12. *Poryadok podannya finansovoyi zvitnosti* [Elektronniy resurs]: postanova Kabinetu ministriv Ukraini vid 28.02.2000 r. № 419\Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>
13. *Polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 9 «Zapasi»* [Elektronniy resurs]:nakaz Ministerstva finansiv Ukraini vid 20.10.1999 № 246\Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
14. *Polozhennya (standart) buhgalterskogo obliku 10 «Debitorska zaborgovanist»* [Elektronniy resurs]: nakaz Ministerstva finansiv Ukraini vid 08.10.1999 № 237\Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
15. *Instruktsiya pro zastosuvannya Planu rahunkiv buhgalterskogo obliku aktiviv, kapitalu, zobov'yazan i gospodarskih operatsiy pidpriemstv i organizatsiy Iz zminami*, [Elektronniy resurs]: nakaz Ministerstva finansiv Ukraini vid 18.06.2015 № 573\Ofitsiyiny veb-sayt Verhovnoyi Radi Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
16. *Podatkoviy Kodeks Ukraini iz zminami i dopovnenniyami* [Elektronniy resurs]: zakon Ukraini vid 23.12.2010 № 2856-VI. – Rezhim dostupu : <http://www.interbuh.com.ua/normative/pku.html>